

Sammanfattning av Europadomstolens dom den 29 januari 2013 i målet S.H.H. mot Förenade kungariket, nr 60367/10

Innebär den humanitära situationen i Afghanistan att en utvisning av en funktionshindrad person skulle utgöra en kränkning av artikel 3? En knapp majoritet slår fast att frågan ska besvaras utifrån de restriktiva kriterierna i målet N mot Förenade kungariket i stället för de generösare kriterierna i målet Sufi och Elmi mot Förenade kungariket. Mot bakgrund av att klaganden anses ha tillgång till ett familjenätverk och till att han tidigare fått vård i hemlandet anser majoriteten att det inte är fråga om en sådan mycket exceptionell situation där det finns närmast tvingande humanitära skäl mot en utvisning.

Bakgrund

Sökanden i målet, SHH, är en vuxen afgansk medborgare från Nangarharprovinsen i östra Afghanistan. SHH ansökte om asyl i Förenade kungariket den 1 september 2010. Till stöd för sin asylansökan uppgav han sammanfattningsvis följande. – När hans far dog tog han över rollen som militär befälhavare inom Hizb-i-Islami. På grund av denna aktivitet skulle han riskera att gripas och dödas av afghanska myndigheter vid ett återvändande till landet. Vidare riskerar han att tvingas bli självmordsbombare av Hizb-i-Islami. Dessutom blev han fysiskt funktionshindrad till följd av ett raketanfall under 2006. Hans nedre högra ben och hans penis har amputerats och hans vänstra ben och högra hand är allvarligt skadade. Han lider också av depression.

Den nationella prövningen

SHH:s asylansökan avslogs främst då man ansåg att han hade lämnat vaga och motstridiga uppgifter. Att han skulle ha haft några band med Hizb-i-Islami ifrågasattes. Man ansåg även att det inte framgick av praxis eller landinformation att SHH skulle, på grund av sina funktionshinder, löpa en förhöjd risk att drabbas av urskillningslöst våld. Ansökan avslogs slutgiltigt i oktober 2010.

Parternas huvudsakliga inställning i Europadomstolen

SHH *anförde bl.a. följande*. – Nationella myndigheter har inte trott på hans uppgifter om Hizb-i-Islami. Oaktat detta skulle en verkställighet av utvisningsbeslutet ändå kränka artikel 3 på två olika sätt. För det första löper funktionshindrade personer i Afghanistan förhöjda risker att drabbas av urskillningslöst våld, eftersom de saknar förmåga att snabbt fly från farliga situationer och eftersom de löper större risk att bli hemlösa är de mer benägna att drabbas av våldet på Afghanistans gator. För det andra är funktionshindrade som saknar nära anhöriga, i likhet med honom själv, utsatta för betydande svårigheter i Afghanistan. Utan familjenätverk har han mycket försämrade möjlighet att konkurrera om de knappa resurserna i hemlandet för att uppfylla sina grundläggande behov. Han skulle också vara utsatt för omfattande diskriminering. Den mycket svåra humanitära situationen som skulle uppstå är jämförbar med de förhållanden som var aktuella i målet M.S.S.¹ Hans situation bör inte bedömas utifrån resonemangen i Europadomstolens dom i målet N mot Förenade kungariket², där det var fråga om en naturligt förekommande sjukdom. I hans situation är istället den humanitära situationen i hemlandet ett resultat av

---

¹ Europadomstolens dom den 21 januari 2010 i M.S.S. v. Belgien och Grekland (GC), nr 30696/09

² Europadomstolens dom den 27 maj 2008 i N mot Förenade kungariket (GC), nr 26565/05

de väpnade konflikter som länge påverkat landet. Vidare bör Europadomstolen beakta att artikel 3 ska tolkas i ljuset av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Om han tvingas återvända till Afghanistan finns det en verklig risk för att han kommer att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling. Det ska också beaktas att myndigheterna i Förenade kungariket inte efterkom hans begäran om att de skulle avvakta med att fatta beslut i första instans tills det hade inkommit en medicinsk rapport om hans funktionshinder. Denna handläggning strider mot artikel 3:s krav på en rigorös granskning av en asylansökan.

Förenade kungariket anförde bl.a. följande. – Aktuell landinformation tyder inte på att funktionshindrade personer löper en utökad risk att drabbas av urskillningslöst våld. När det gäller SHH:s humanitära skäl bör vad som framgår av målet N mot Förenade kungariket tillämpas analogt. Detta innebär att artikel 3 skulle kränkas, vid en utvisning, endast om det kan anses råda en mycket exceptionell situation. Målet MSS är inte relevant i SHH:s situation då det i MSS var frågan om att Grekland hade brustit i sina skyldigheter enligt mottagningsdirektivet att erbjuda logi och anständiga materiella villkor. Att SHH:s föräldrar är avlidna ifrågasätts inte. Däremot har det inte framkommit övertygande bevisning om att SHH saknar kontakt med återstående familjemedlemmar. I varje fall saknas det skäl att tro att SHH inte skulle kunna återetablera kontakt med sina systrar vid ett återvändande till Afghanistan. Vidare, bör SHH i hemlandet kunna få samma typ av stöd som han fick innan han åkte till Förenade kungariket. Det var inte heller fel av den inhemska migrationsmyndigheten att inte avvakta en medicinsk rapport då SHH:s hälsotillstånd inte är ifrågasatt.

Europadomstolens bedömning

SHH gör inte längre gällande att han i Afghanistan riskerar att bli offer för våld riktat mot honom personligen. Han uppger inte heller att den generella situationen i landet är sådan att det finns grundad anledning att tro att en civilpersons blotta närvaro i landet skulle innebära en verklig risk för allvarlig fara. SHH har i stället uppgett att han skulle utsättas för fara av två skäl som är kopplade till hans funktionshinder. Innan Europadomstolen granskar dessa skäl är det nödvändigt att beröra SHH:s klagomål om att de inhemska myndigheterna fattade ett beslut i ärendet utan att avvakta en medicinsk rapport. Europadomstolen noterar att SHH:s uppgifter om sina skador och hur dessa orsakades inte har ifrågasatts. De inhemska myndigheterna kan därför inte sägas ha brustit i sin skyldighet att fastslå de relevanta faktiska omständigheterna.

Huruvida SHH har kontakt med sina systrar i Afghanistan är en omstridd fråga. Europadomstolen noterar att SHH inte har uppgett någon anledning till att han inte skulle kunna kontakta dem om han återvänder till Afghanistan. Europadomstolen kommer därför att granska SHH:s klagomål utifrån premisserna att han skulle återvända som en funktionshindrad man till Afghanistan, där han alltså har familjemedlemmar bosatta.

Frågan om en utökad risk för våld

Det saknas stöd för SHH:s påstående om att funktionshindrade personer i Afghanistan löper en större risk att drabbas av våld än den övriga befolkningen. Rapporteringen från ett stort antal källor inklusive UNHCR och United States State Department innehåller inte några uppgifter om att funktionshindrade personer skulle löpa en större risk att drabbas av våld, kränkande behandling eller attacker. I avsaknad av motbevis drar Europadomstolen slutsatsen att SHH:s klagomål om att han, till följd av att han är funktionshindrad, löper en utökad risk för våld är spekulativt. Detta påstående aktualiserar därför inte artikel 3.

Levnadsvillkor

När det gäller frågan om SHH:s förväntade levnadsvillkor i Afghanistan skulle kränka artikel 3 finner Europadomstolen, av tre huvudsakliga skäl, att frågan ska besvaras utifrån principerna i målet N mot

Förenade kungariket. För det första var det i N mot Förenade kungariket, i likhet med det aktuella målet, fråga om en risk för framtida skada som har sin grund i bristande resurser snarare än som följd medvetna handlingar eller försummelser av mottagarlandet. För det andra kan förevarande situation särskiljas från den i målet MSS som rörde Greklands brister i att erbjuda adekvata levnadsvillkor för asylsökande. Till skillnad från Grekland är Afghanistan inte medlemsstat i Europarådet. Europakonventionen utgör inte ett medel för att kräva att icke-medlemsstater erbjuder en viss materiell standard för dess medborgare som är funktionshindrade. För det tredje är det inte en avgörande faktor att Europadomstolen ändå valde att tillämpa principerna i MSS i målet Sufi och Elmi³ som rörde Somalia. Europadomstolen valde att tillämpa principerna i MSS för att det rådde extrema förhållanden i södra och centrala Somalia. Det var av särskild betydelse att det fanns tydlig och omfattande bevisning om att den humanitära krisen i Somalia huvudsakligen var orsakad av de stridande parterna. Även om situationen i Afghanistan är mycket allvarlig är den inte jämförbar. Till skillnad från Somalia som inte har haft en fungerande regering sedan 1991 har Afghanistan en fungerande regering och Kabul, dit utvisningen kommer att verkställas, står under regeringens kontroll. Vidare, även om svårigheterna för funktionshindrade personer inte ska underskattas, är dessa inte orsakade av afganska myndigheter som har vidtagit, i varje fall, några mindre steg för att förbättra levnadsvillkoren för funktionshindrade personer. Därutöver har UNHCR i dess senaste riktlinjer om Afghanistan inte utfärdat någon rekommendation avseende återvändande av funktionshindrade personer.

Mot denna bakgrund anammar Europadomstolen tillvägagångssättet i målet N mot Förenade kungariket. Domstolen har således att bedöma om SHH:s situation är av sådan mycket exceptionell natur att de humanitära skälen mot en utvisning närmast är tvingande⁴.

Det finns betydande svårigheter för funktionshindrade personer i Afghanistan. Dessa svårigheter innefattar bland annat diskriminering, bristande möjligheter till sysselsättning och bristande resurser. Även om dessa svårigheter till fullo ska beaktas är det av viss relevans att SHH har familjemedlemmar i hemlandet. SHH:s uppgifter om att han kommer att återvända till hemlandet utfattig och utan något nätverk accepteras inte. Av ännu större betydelse är att SHH sedan han ådrog sig sina skador bodde kvar i Afghanistan under fyra år. Under denna period fick han materiellt stöd och vård. Det har inte framkommit att SHH:s funktionshinder idag är mer omfattande eller att han skulle återvända till en betydligt sämre situation. Det är inte tillräckligt i sig, för att aktualisera artikel 3, att SHH:s situation skulle försvåras av ett återvändande i jämförelse med hur den skulle se ut om han stannade kvar i Förenade kungariket.

Europadomstolen är medveten om att artikel 3 inte kan tolkas i ett vakuum och att bestämmelsen bör tillämpas i ljuset av de generella principerna inom internationell rätt, vilket medför att artikel 3 ska tolkas mot bakgrund av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Europadomstolen kan ändå inte dra slutsatsen att artikels 3:s höga tröskel är uppnådd i SHH:s situation.

Europadomstolen anser således att SHH:s situation inte är mycket exceptionell i den mening som anges i tillämplig praxis från målet N mot Förenade kungariket. Europadomstolen anser därmed, med röstsiffrorna 4 mot 3, att en verkställighet av SHH:s utvisning till Afghanistan inte skulle innebära en kränkning av artikel 3.

En gemensam skiljaktig mening

De tre skiljaktiga domarna anförde bl.a. följande. – I majoritetens dom läggs viss vikt vid omständigheten att SHH har två systrar i Afghanistan. Båda dessa systrar är gifta. Systrarna hänvisas till vid upprepade tillfällen som familjemedlemmar. Det är underförstått att SHH kan vända sig till dessa familjemedlemmar för stöd. Att lyfta fram ”familjeband” till gifta syskon är något motsägelsefullt, eftersom dessa band inte skulle accepteras som familjeband enligt Europakonventionens artikel 8. Vidare är det högst spekulativt huruvida dessa personer på ett meningsfullt sätt skulle kunna underlätta de självklara svårigheterna som skulle drabba en mycket svårt funktionsförhindrad person vid ett återvändande till Afghanistan. Oaktat detta är den centrala frågan i målet om SHH:s konkreta situation aktualiserar artikel 3. De faktiska

---

³ Europadomstolens dom den 28 juni 2011 i Sufi och Elmi v. Förenade kungariket, nr 8319/07 och 11449/07

⁴ whether or not the applicant's case is a very exceptional one where the humanitarian grounds against removal are compelling

omständigheterna i målet faller varken inom ramen för målet N mot Förenade kungariket eller målet Sufi och Elmi mot Förenade kungariket. För att avgöra förevarande mål krävs en noggrann individuell bedömning i ljuset av den specifika situationen för funktionshindrade personer. Migrationsmyndigheterna i Förenade kungariket har dock inte granskat målet i tillräckligt detalj. Det medför att Europadomstolens domare är hänvisade till att spekulera kring frågor som skulle ha bedömts på nationell nivå utifrån ”a disability-sensitive approach”.